

1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.
10.
11.
12.
13.
14.
15.
16.
17.
18.
19.

3

DISSERTATIO INAUGURALIS
SISTENS
FELICEM UTERI
POST PARTUM INVERSI
REPOSITIONEM,

QUAM
CONSENTIENTE GRATIOSA FACULTATE
MEDICA ARGENTORATENSI

PRO LICENTIA

SUMMOS IN ARTE MEDICA HONORES
ATQUE

PRIVILEGIA DOCTORALIA
RITE OBTINENDI

SOLEMNI ERUDITORUM EXAMINI SUBMITTIT

FRANCISCUS JOSEPHUS
ARMBRUSTER

WOLFACENSIS

EX VALLE KINZINGANA

DIE XXVI. MARTII A. MDCCLXXVI.

H. L. Q. C.

ARGENTORATI

Ex Officina Universitatis Heitziana.

DISERTIO IN AUREIS
FELICITATE
POSTPROMPTISSIMO
APPROPRIATIONE
CONSENTIENTE GRATIOSA FACULTATE

*Qui fructuosa, non qui multa scit,
sapit.*
ESCHYLUS.

IN AUREIS
FELICITATE
POSTPROMPTISSIMO
APPROPRIATIONE
CONSENTIENTE GRATIOSA FACULTATE
H. L. O. C.
IN AUREIS

A
SON ALTESSE SÉRÉNISSIME
MONSEIGNEUR
LE PRINCE
JOSEPH WENZEL
PRINCE DU S^T. EMPIRE
PRINCE DE FURSTENBERG
LANDGRAVE DE BAAR ET STUHLINGEN
COMTE DE HEILIGENBERG ET WERDENBERG
BARON DE GUNDELFINGEN
SEIGNEUR DE HAUSEN DANS LA VALLE' E
DE KINZINGUE MOESKIRCH HOHENHOWEN
WILDENSTEIN WALDSPERG
WEITRA ET SPURGLITZ
&c. &c. &c.
DIRECTEUR DE LA CHAMBRE DES COMTES
DE SUABE
MARECHAL GENERAL DES ARME'ES DE LL. MM.
IMPERIALE ROYALE
ET
COLONEL D'UN R^t. IMPERIAL D'INFANTRIE.

SON ALTESSE SERENISSIME
MONSIEUR LE PRINCE
JOSEPH WENZEL
PRINCE DU SAINT EMPIRE
PRINCE DE FURSTENBERG
LANDGRAVE DE BARRE
COMTE DE HESSE
BARON DE GUNDELINGEN
SEIGNEUR DE HAUSEN DANS LA VALLÉE
DE KINZIGHE MORSBACH ROSENHOFF EN
WILDESSELZ WALDSEE
WETRA ET SPURGELTZ
DE SAABB
DIRECTEUR DE LA CHAMBRE DES COMTES
DE SUABB
MARCHEAL GÉNÉRAL DES ARMÉES DE SA MAJESTÉ
IMPERIALE ROYALE
ET
COLONEL D'UN RÉGIMENT IMPÉRIAL D'INFANTERIE

MONSEIGNEUR!

Heureux ceux qui ont le bonheur de vivre sous les loix d'un Prince, qui, non content de récompenser le mérite connu, daigne encore favoriser celui qui n'est qu'en espérance, & qui n'ayant attendu qu'un regard de complaisance pour éclore & se développer, ne voyant dans l'aplaudissement à ses premiers efforts qu'un motif d'encouragement, ose concevoir l'espérance de se rendre digne un jour de ces graces anticipées. Heureux donc celui qui osa former le désir de voir le Nom de VOTRE ALTESSE SERENISSIME illustrer les premiers fruits de ses études académiques, & qui eut le bonheur de les voir agréés.

Bien des esprits timides & condamnés à la langueur de l'abandon se sont rebutés dès les premiers

MONTESQUIEU

pas, parce que rien ne n'enflammait leur énergie; que leur manquait-il? l'encouragement & la faveur, c'est la fleur qui pour s'épanouir n'attendait que le soleil.

La vérité, que le préjugé retenait captive dans de barbares entraves, a vue tomber ses fers, dès qu'elle a pu s'approcher des trônes; partant de lieux plus élevés ses rayons ont éclairé plus d'espace, & les nations ont joui de l'éclat plus repandu, plus universellement utile des arts & des sciences, dont le flambeau salutaire les a guidées sur la route de la sagesse & du bonheur.

L'envie indiscrette & chagrine a souvent osé jeter le ridicule & le blâme sur la faveur, sur ceux qui en jouissent, sur ceux qui l'acordent, sans réfléchir sur l'importance & l'utilité réelle dont elle peut

être pour tous les hommes, surtout dans la carrière où je me suis engagé.

L'étude de la Médecine déjà si intéressante pour l'homme curieux par la variété des objets qu'elle embrasse, & plus intéressante encore pour l'homme sensible par les secours sans cesse renaissans que l'humanité en retire, reclame cette faveur si précieuse, tant pour assurer le loisir aux spéculations du cabinet, que le crédit aux travaux de la pratique.

Ces premiers essais portent à Vos pieds le tribut d'amour & de vénération que Vous doivent tous ceux qui comme moi ont eu le bonheur de connoître & d'aprocher VOTRE ALTESSE SERENISSIME; & quelle que soit leur faiblesse, ils entretiendront toujours le souvenir de la bonté avec laquelle Vous daignâtes les recevoir, la reconnaissance que j'en ai,

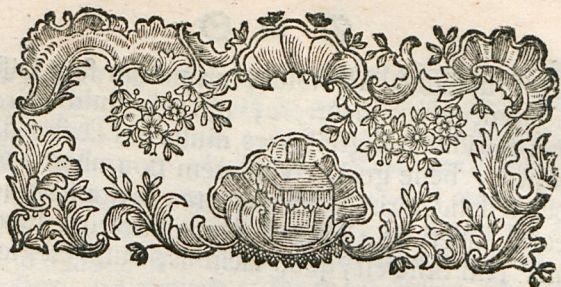
*Et le désir de me rendre toujours plus digne de Votre
haute protection, en redoublant d'efforts pour être
utile à ma patrie.*

*Le plus profond respect Et un entier dévouement
caractériseront toujours*

MONSEIGNEUR
DE VOTRE ALTESSE SERENISSIME

*le très-humble, très-obéissant Et très-soumis
Serviteur Et Sujet*

FRANÇ. JOSEPH ARMBRUSTER, Auteur.

PRÆFAMEN.

Sisto Tibi, L. B. Historiam prolixam quædem est exactam prolapsus uterini, qui puerperis proprius est; inversionem vocant uteri, quam conscriptam teneo ab *Experientissimo Viro ac Domino SIEBOLD, Professore Anatomie & Chirurgiæ inchoy. Universitatis Herbipolensis, Patrono ac Præceptore optimo*, cujus in docendo gravitatem & solertiam, in medendo dexteritatem ultra duos annos præsens admiratus sum. Non adeo rara est hujus inversionis observatio, raro autem faustum sortitam esse exitum omnes fere consentiunt Artis Obstetriciæ Auctores. Non incongruum proinde duxi, ut legibus Academicis satisfaciam, pro Dissertationis Inauguralis themate quædam huic observationi Epicuræos loco adjungere animadversiones, quas quidem nequaquam ex omni numero absolutas esse lubens fateor, multique forte eas non satis ample diductas

B

esse affirmabunt. Ast nolui plurimarum fere Dissertationum vitium incurrere, ubi per multos circuitus & fastidiosas digressiones multa sed saepius dicta dicuntur, bene gnarus veritatem non ubertatem a Medico desiderari. Nolui praterea multa subtilique theoria suberbire, tenens illam Veterum sententiam: Nisi utile est, quod facimus, stulta est gloria.

HISTORIA MORBI

ab Illustri Viro Dn. SIEBOLD communicata.

Anno 1768. die 18. Julii Chirurgus quidam in Oppido, duabus ab Herbipoli leucis distito, degens artemque suam ibidem exercens me accedebat, ut ipsum consilio auxilioque in desperato cujusdam puerpera statu adjuvarem, quem sequentibus verbis mihi depinxit:

Mulier rustica, XXVI. annorum, robuste & sanguinea constitutionis, floride faciei, & obesa, hoc mane, postquam per totum besternæ diei noctisque elapse decursam multos & efficaces ad partum dolores fuerat passa, sanam in lecto supine decumbens peperit filium; quo naturali partu excluso obstetricæ mox plena manu in uteri cavum introducta placentam frustilatiim extraxit, tria enim in vase quodam terreo hujus massæ tam insignia animadverti frustra, ut integram nunc illam utero extractam esse nullum dubium sit. Tantam autem puerpera fuit passa hæmorrhagiam, ut sanguis per culcitæ plumæas & stramentias fulcrumque lecti ad cubiculi fundum usque penetraret. Ex pudendis aspera, inequalis superficiei, spongioso-carnosa propendet

massa, quam obstetrix partem placenta utero adjunctam & remansam credens digitis ac unguibus separare, & vi avellere fuit conata, sed cum in cassum eo allaborasset, se fuisse accersitum & ab obstetrice ipsamet excitatum, ut vel tumorem hunc, quem praeternaturalem credebat, vi extraheret, aut arte sua separaret, sed neutrum se tentare voluisse, cum propriam huius tumoris indolem non cognoscere, nec unquam in sua praxi similem sibi occurrisset apud puerperas tumoris observationem posset recondari. Ille tamen praeternaturalem quandam esse excrescentiam firmiter sibi persuasus marito cognatisque auctor fuit, ut Herbipoli in tam ancipite & gravi statu efficacius querebant remedium; quare ipsemet marito cognatisque iubentibus me accessit opem meam implorans.

His auditis singulisque relationis circumstantiis mecum rite perpensis, hunc tumorem e pudendis propendentem nihil aliud nisi inversum uterum esse sentiebam, quamvis etiam polypose aut vaginae aut orificio uteri non adeo raro affixae excrescentiae, aliaeque partes genitales mulierum obsidentia, & cum inverso utero analogae mala menti sese offerrent. Chirurgo mali tam extraordinarii naturam & originem perspicendi cupido explanare conabar, superficiem nimirum tumoris asperam & inaequabilem, globulis sanguineis coagulatis hinc inde repletam mihi videri esse partem illam internae uteri superficiei, cui placenta cotyledonibus suis erat adjuncta, cumque haec usdem ac placenta asperitatibus gaudeat, hinc obstetrix eam digitis ac unguibus compressit, ad se traxit, & ita ad se trabendo extraxit. Ut rem Chirurgo captu difficilem & adhuc obscuram redderem clariorem, ipsi tabellam septimam de utero gra-

vīdo B. S. Albini in Musæo parieti affixam ostendebam; in illa enim uteri interna superficies cum parte, cui placenta adhaeret, ob inflata tam venosa quam arteriosa vasa & eorum foramina aspera naturali quasi, & miro sane repræsentantur spectaculo, attente tabellam hanc aspiciens meamque desuper ipsi datam explanationem auscultans mecum de inversione uteri incipiebat esse persuasus, rogans ut statim cum eo agrotam inviserem, & inversi visceris, si illa adhuc in vivis esset, repositionem tentarem, id quod omnibus munitis requisitis nullatenus ab mora periculum recusabam, sed advolabam ad illam male comtus.

Intrans in cubiculum, quod 18 post partum horis erat, puerperam in desperato fere deprehendebam statu, facies erat pallida, lingua albescens, bumida, præ debilitate vix palpebras elevare & linguam movere poterat, continuus erat ipsi vomendi conatus, speciatim cum corpus minime moveret, ructus frequenter edebat, pulsus erat regularis quidem, sed celer & debilis, animi deliquia per repetitas vices eam corripiebant, sanguinis magnam in fundo cubiculi sub lecto cernebam copiam, regio hypogastrica vacua & excavata quasi erat, ut raro in puerperis solet. Tumoris portio e pudendis propendens ovo anserino magnitudine erat similis, labia majora non tumefacta sed naturaliter mollia versus vaginam tamen inversa erant. Digitis oleo tepido unctis indice, medio & pollice manus dextræ tumorem exploravi, inaequabilem & asperum a facie anteriori alias rotundum & inferius pelvis diametrum explentem inveniebam; profundius & curiosius in mali subdubitati indolem inquirens annulum quemdam, qui orificium uteri ipsius erat, quod corpus inversum exclusit, etsi alte

fatis perfecte tamen distinguebam, multum muci & sanguinis coagulati inter vaginam & uterum inversum reperiēbam; observabam quoque ex puerperæ querelis anteriorem & inaquabilem uteri partem post digitorum applicationem esse valde dolorificam, itaque subinflammatam.

Morbi natura mihi nunc certo perspecta adstantibus in uteri inversione consistere, nec aliud nisi repositionem superesse remedium significabam, quam sequenti encheiresi instituebam:

Oleo olivarum tepido manum dextram in unxi, digitis medio, indice & pollice in coniformam junctis crassam uteri substantiam propendentem successivis & lenioribus quidem pressionibus invertere & ad statum suum naturalem reducere conabar, sed nullus leniores meos conatus sequi volebat effectus; vix enim credi potest, quantum laboris, temporis & patientiæ constiterit primo vestigio sive carvo in ordine ad repositionem perfectam tam necessario formando; obstabat enim omni qua potuit vi & pertinacia insignis visceris spissitudo & coriacea fere ejus tenacitas sanguinis stagnatione multum, ut opinor, aucta. Cum nunc ob has difficultates in situ supino nullum reductionis sperare possem successum, e contra omnem eludi operam meam sentirem, situm permutavi, & talem ipsi curavi, qualem, si fixum in partu præternaturali aut difficili pedibus aut instrumentis extrahere necesse est, obstetricantes adhibere solent, hocque in situ musculos abdominales, & sub illis prominentem inversum uterum sinistra manu insigni sativ vi eo tempore premebam, quo dextra manu digitis quatuor primis in apicem conicum quasi mutatis faciem uteri inversam introponere & revertere conabar, ita ut intra

duarum horarum spatium tandem coriacea maxime resistens & fortius ideo pressa uteri facies nostro labori cesserit, & eodem modo ut pilei fundus inversus ex convexo pressione fit concavus, superficies convexa facta fuerit concava, manusque plena in cavo uteri, ut in bursa membranacea, contineretur. Uterum se supra dorsum introducta manus sponte contrahere eamque circumplecti, sanguinemque recentem & calidum per vaginam copiose effluere percipiebam, manum ex cavo uteri & ex vagina extrahens multum quoque sanguinis coagulati peracta operatione extraheram. Hæc nunc descripta operatio non tantum longa & difficilis, sed & puerperæ tam valde dolorifica fuit, ut inflammatio, suppuratio, aut adeo gangrana merito metuenda fuerit; ast remediis analepticis ut & cordialibus, debita diæta pro statu jam descripto congrua, fotibus antiseptiis & parum emollientibus, natibus & cruribus aliquantulum elevatis tantum efficiebatur, ut intra sex circiter hebdomadam tempus ad perfectam fuerit perducta sanitatis sue restitutionem, & hoc die, quo hæc scribo, sana & lata vivit, duabus etiam bucusque prolibus beata.

§. I.

Quod sub Inversionis Uterinæ nomine ea apud Auctores Uteri conditio veniat, qua fundus ipsius per orificium eo tempore, quo partus exclusio fuit absoluta, quam maxime dilatatum descendit, ita ut interior Uteri superficies exterior evadat, superflua erit annotatio, quodque ea de qua loquimur Uteri inversio completa fuerit, non necesse est ut observem, cum ex ipsa descriptione pateat, fun-

dum inverſum extra Vaginam ita hæſiſſe ut non ſolum digitis tangi ſed & ipliſ oculis conſpici potuerit. Cauſas inde potius, quæ huic malo originem ſuam præbent, rimemur, quas ut penitus cognoscamus, ex Anatome ſedem nexusque Uteri in memoriam revocemus.

§. II.

Hæret uterus in Pelvis cavitate ita, ut in ſtatu naturali Oſſis ſacri promontorium non ſuperſcandat, & ne, id quod maxime graviditatis tempore contingere poteſt, ubi Uterus variis ex cauſis, quas hic recensere nimis prolixum eſſet, a linea ad Pelvis axin perpendiculari facile declinat, in Pelvi vegetur, & nimis ab ejus axi aberret, in æquilibrio quodam ſervatur ligamentorum auxilio. A poſterioribus eum retinacula, quæ niſi ipſa Peritonei duplicatura exiſtunt, Inteltino recto alligant, a lateribus Ligamenta vulgo Lata dicta, quæ & ipſa a Peritonæo proficiſcuntur, hoc viſcus Pelvis parietibus firmiter adnectunt; ab anterioribus firmatur Ligamentis rotundis ex Uteri fundo ſcendentibus, quæ in Inguinibus tandem atque Pubis pinguedine terminantur; ab inferioribus ipſius collum Vagina amplectitur. Sic firmis undique Uterus adhæret nexibus. Hæc vero Ligamenta non impediunt, quominus Uteri fundus liber maneat ſuique juris & per omne illud, quo gravidus eſt, temporis ſpatium expandatur ad Umbilicum uſque, variis que loci mutationibus ſubjiciatur.

§. III.

Ex dictis nunc intelliges, quo maxime tempore, quaque ratione Uterina Inversio locum habeat. Durante nempe graviditate cum ingrescente foetu Uterus volumine increfcit, distenduntur quam maxime ipsius, quibus firmatur, Ligamenta; ultimis gestationis mensibus proprio pondere descendit, tenditque versus vaginæ orificium, ingruentibus constrictionibus fundi Uteri foetus versus idem orificium impellitur; necesse itaque est, ut illud magis magisque dilatetur & ad partus negotium præparetur. His doloribus continuantibus vehementioribusque factis, ut foetus cum sua placenta excludi queat, Uterus sese constringens magis descendit, & rugosæ alias Vaginæ longitudo ita imminuitur, ut ruptis membranis ostioque Uterino fatis dilatato ipsius, Uterique orificia communem quasi canalem pro foetus transitu facilitando constituant.

§. IV.

Cum nunc fundus Uteri dicta ratione ad inversionem dispositi sub ultimis ad partum doloribus ita valide se constringat, ut simul cum placenta post foetum exclusum per Uterinum orificium admodum dilatatum apertumque descendat; aut si, uti ex nostro casu videmus, imperita Obstetrix Funiculum vel Placentam fundo Uteri firmiter adhærentem fortius vellendo extrahit, neque altera manu

manu Uterum sustinet, fundus huic vi cedit, atque resistentiam quam collum & latera Uteri ab eam cum adjacentibus partibus cohærentiam opponunt, superat, & marsupii instar inversus cum secundinis extra pudenda protrahitur. Præter Uteri inversionem plura alia mala violentam ejusmodi extractionem placenta insequi observationes indubitatae docuerunt. Mox enim Hæmorrhagiam lethalem, Inflammationem uteri, omnesque qui eam concomitari solent, infaustos effectus, suppurationem nempe, Gangrænam, Ulcera ipsamque mortem post se traxit; mox chronica vitia, nimiam Sanguinis menstrui profusionem, Mala hysterica, Partus præmaturus progenit, ut plures ex placenta quam infantis extractione mori jure dixerit Cel. PLENCKIUS *a*). His causis commoti recentissimi artis obstetriciæ Magistri omnes, inter quos vel Illustr. STEIN *b*), EHRHARD *c*), &c. nominasse sufficiat, hanc operationem tanquam rem absurdam, ipsique rationi contrariam rejiciunt, & Placentam nullo tempore, nisi præsentissimum immineat periculum, aut aliæ circumstantiæ id exigant, vi extrahi, sed ipsius expulsionem solis Naturæ viribus relinqui recte volunt; cum ipsa experientia docuerit, quam parum periculi cum relicta in Utero Placenta junctum sit, quamque sollicitè Natura

C

a) Anfangsgründe der Geburtshülfe. pag. 357.

b) Theoretische Anleitung zur Geburtshülfe. pag. 150.

c) Sammlung von Beobachtungen zur Hebammenkunst. pag. 251.

Siehe auch Plenck. I. c.

propriae salutis nunquam non intenta massam humano corpori alienam expellat. Plura exempla adnotarunt Auctores *d*), in quibus Placentam secundo, tertio, quarto aut decimo quinto die post foetum expulsam sponte sua e corpore secessisse videntur. Interim negare non possumus, spontaneam Placentae separationem non semper ex voto succedere; ast tunc frictionibus in abdomine institutis, fomentis applicatis, educatione sanguinis e Funiculo umbilicali non ligato, reliquisque remediis Antiphlogisticis tam externis quam internis, partium obstacula, quae hanc Naturae actionem impediunt, removeantur, partium Uteri inflammatio praecaveatur. Nec pavorem incutiant exempla quae ab Auctoribus proferuntur, earum, quae ex relicta Placenta mortuae sunt; nam si penitus in hujus mortis causas inquirimus, eas invenimus aut in diata calida puerperae, aut in Inflammatione Uteri valida extractione irritati abortu, aut ex alio quocunque vel a puerpera vel ab Obstetricante commisso vitio; quin & observavit PLENKIUS *e*), inflammationem frequentissime in orificio tantum & collo Uteri adeoque minime ex relicta in Utero Placenta abortam, sedem suam fixisse. Nec Placentae extractionem maturet metus, ne Uteri orificium sese claudat, cum experientia docuerit, quod secundo tertiove post partum die adhuc satis apertum sit ad Placentam manu, in Uteri cavitatem intromissa, extrahendam.

d) Conf. Ehrhardt, *Woch. ic. II. cc.*

e) *Anfangsgründe der Geburtshülfe. I. c.*

§. V.

Sæpissime contingit, quod Uterus violenta vi ex pelvi protractus, inverſaque facie egreſſus ab imperita Obſtetrice aut minus hujus artis gnaro pro Mola aliove quocunque tumore habitus fuerit, uti id vel in noſtro caſu contingit. Sed facilis eſt hujus inverſi Uteri a reliquis dictis tumoribus diſtinctio; tumoris enim, qui quam primum partus excluſus fuit, cum Placenta aut abſque illa provenit, magni atque pyri figuram referentis maxima circumferentia, quæ undique digitum admittit, circa Vaginæ orificium offenditur, atque pediculo gaudet, qui per idem orificium verſus Pelvis cavum aſcendens iſtud ita occludit, ut plane evaneſcat, atque circulo tantum mucilagiноſo albicante obductum videatur. Præterea ſpongioſa, rugoſa admodumque ſenſibili ſubſtantia præditus eſt, quæ hinc inde nigras maculas oſtendit, & ſi Placenta ſeparatur, ob vaſcula Uteri aperta, quæ RUVSCHIIUS *f*) egregie delineavit, tanta exſurgit hæmorrhagia, ut BLAſIUS *g*) in muliere ex Uteri inverſione demortua vaſa omnia ſanguine ita deſtituta deprehenderit, ut etiam quocunque loco cultro anatomico aperta nil ejus funderent, ſubſidentibus in totum tunicis. Imo hanc Hæmorrhagiam mortem excipere, ſi tumor hic inſtrumento ſcindentem læditur, videmus

C 2

f) *Centur. Obſerv. Anatomico-Chirurg.* Obſ. X, fig. XII.
g) *Obſerv. Medic.* Part. III. Obſ. 2.

ex illo exemplo, quod nobis refert *RUYSCHIUS* *b)* de uxore cujusdam lanionis, cui cum Placenta inversus secutus est Uterus, quem repositionis loco Medicaster ignarus perscrutandi causa, cujus indolis esset, cultelli cuspage tetigit, unde tanta Hæmorrhagia temerarium hoc perscrutinium subsecuta est, ut vitæ finem imposuerit. Idem puerperæ nostræ accidere potuisset, si Obstetrix aut accersitus Chirurgus loco compressionum ac contusionum, quas digitis vel in universam partem exercuit, temeraria manu cultellum admovisset. Ex eodem exemplo perspicimus quoque, incisiones ob Hæmorrhagiam læthalem sæpius timendam, plus contusionibus nocere; cum tamen hisce Inflammationem & Gangrænam multoties causari negandum non sit.

§. VI.

Ad Prognosin jam devolvimur, & symptomata hoc malum concomitantia, quæ si Auctorum monumenta evolvimus, gravissima describuntur. Ægrota multum sanguinis perdit, dolores sentit acutissimos præprimis in regione Lumbari; & circa Uterum inversum, insequitur Ischuria, Alvi constipatio, Lochia supprimuntur, durus celerque evadit Pulsus, Præcordiorum adest anxietas, Matrix inflammatur, Inflammatio brevi temporis spatio ita increfcit, ut exinde Gangræna exoriatur & sphacelus, quæ mala excipiunt Spasmi, Animi

b) l. c. Obs. XXVI.

deliqua; tandemque, omnibus prostratis viribus, ægrota vitam cum morte commutat. Hunc esse inversionis Uteri exitum probant exempla à Cl. Viris prolata. STALPART VAN DER WIEL *i*) casum refert, ubi Obstetrix ex ignorantia e corpore Uterum instar inversæ manicæ eduxit, ita ut interiora Uteri reddita fuerint exteriora, & ipse Uterum caput infantis minoris magnitudine æquantem inter femina propendere viderit, & dimidiam post horam a partu puerperam discessisse. BARTHOLINUS *l*) nobilis cujusdam feminæ meminit, e cujus corpore post partum Uterus una cum Secundis fuerit extractus, unde illico animam efflavit. PETRUS DE MARCHETTIS *m*) quoque tradit, Obstetricem quamdam, cum non ita cito sequerentur Secundinæ atque Uterum non nihil laxatum sentiret, hunc illarum loco vi attraxisse, & extra Pudendum præcipitasse, non sine maximo puerperæ dolore, quorum causa incidit in Lipothymiam, Utero mox valde inflammato, quæ Inflammatio in Gangranam & mortem puerperæ migravit. Tandem testatur RUYSCHIUS *n*) affectum hunc, nisi illico profligetur, mortem statim subsequi; *memini, ait, me bis una septimana hoc vidisse, nec nisi absque ulla mora opem ferret Obstetrix, ullam præter uxorem cujusdam Ebrai evasisse.*

C 3

-
- i*) *vid. Obser. rariores Med. Anat. Chirurg. Cent. I. Obser. LXVII. p. 29.*
l) *Hist. Anat. rar. Cent. II. Hist. XCI p. 303.*
m) *Obser. Med. Chirurg. rar. Sylloge. Obs. 61. p. 138.*
n) *Obser. Anat. Chirurg. Obs. X. & IV. Anat. de Musc. in fundo Uteri. pag. 18.*

§. VII.

An non nimium desiderare videtur Celeberr. Auctor, si postulat, absque ulla mora auxilium ferri, nisi morti immolanda sit puerpera, cum jam pateat ex nostræ observationis historia, repositionem optimo cum successu fuisse institutam non obstante, quod post octodecim horarum moram ab inversione illa suscepta fuerit? Non semper mortem tam promptum Uterinæ inversionis pedisequum esse docent observationes Clar. CAMPARDONI o), senioris Chirurgi ordinarii Civitatis Masseubienfis, & Cel. HENKELII p) Berolinensis in Medicina & Chirurgia Practici. Prior Uteri inversi Gangræna jam infecti observavit repositionem, quam cum ipse propter Gangrænam, tensionem & dūritiem tantquam invincibilia impedimenta & propter necessitatem alii puerperæ assistendi, denegabat, intrepida & audax Obstetrix tam felici successu susceperat, ut Gangræna, Suppuratione injectionibus congruis promota, separata, ipsa mulier iterum quatuor felices partus ediderit. In casu, quem Clar. HENKELIUS tradit, puerpera per octiduum Uteri inversione laborabat, antequam vita fuerit defuncta.

§. VIII.

Cur autem aliæ Uteri inversiones tam subito lethales existant, aliæ e contra per longum tempus,

o) *Journal de Medecine, Chirurg. & Pharmac. &c. T. IX. p. 436.*
 p) *Nov. Act. Phys. Med. Acad. Nat. C. Tom. III. Obs. XI.*

Gangræna licet infectæ, mortem non inferant, & repositione facta adhuc curam admittant, utpote in nostro, & in illo, quem CAMPARDON citavit, casu innotescit, diverso videtur attribuendum esse Uteri post partum statui: prior status ille est, in quo expulso foetu Uterus, qui robore suo naturali præditus est, se continuo magis magisque contrahere & ad pristinam suam molem redire tendit; alter autem ille est, in quo nimia laxitate laborat, atque bursa vacuæ adinstar in abdomine hæret, arteriis & venis, quæ in primo statu clausæ & contractæ sunt, adhuc apertis, ita ut effluxus Sanguinis nullatenus aut parum tantum impediatur, sed qua data porta ex vasorum orificiis ad mortem usque erumpere pergat. Quare nunc hoc in statu Uteri inversio secundum citata a quibusdam Auctoribus exempla intra tam breve temporis spatium lethalis sit, facile videre est. E contrario iterum patet, cur in altero statu aut lentius moriantur puerperæ, aut etiam repositione vel pluribus post inversionem horis instituta salventur; hinc ii, qui Uterum nimia laxitate laborare perspiciunt, jure meritoque citissimam, si sit inversus, exigunt repositionem, & mortem prælagire possunt, si hic affectus non illico profligetur; periculum enim ob Hæmorrhagiam in mora est. Sicuti in illo casu, ubi Placenta Uteri collo accreta est, sanguis copiosus, antequam Uterus se contrahat, erumpit & subito, nisi intrepida & experta manu membrana rumpantur, foetusque extrahatur, puerpera eodem

modo trucidatur. Cel. HENCKELII casus, noster, alique supra citati satis ostendunt, in statu contractionis uteri inversi ob diametros & orificia vasorum magis etsi non perfecte clausa lethalem non esse timendam Hæmorrhagiam, hinc posse repositionem etiam per aliquos dies differri.

§. IX.

Quodnam auxilii genus huic malo adhibendum sit, ex dictis jam patet; nec dubitamus, quemlibet absque negotio perspicere, quod unica indicatio circa id versetur, ut Uterus, qui inversus prodit, in naturalem reponatur situm, & superficie interna Uteri æquali undique reddita partes nimis relaxatæ roborentur. Ad operationem autem nos ita accingimus: quam primum post partum Uterus inversus prodiit, puerpera ita lecto componatur, ut capite declivi, dorso elevato retractisque ad nates calcibus jaceat; tunc inverso viscere successivis vicibus caute, ac modo a Clar. SIEBOLD in Historia morbi optime descripto in Vaginam reposito ita, ut ex completa inversione fiat incompleta, fundus leniter per uterinum orificium repellatur, ne vitium recurrat, palma manus super puerperæ ventrem extensa uterus repulsus contineatur, dorso alterius manus in Uteri cavum immissæ fundo naturalis figura fornixque restituantur, omnes plicæ sulcique adæquentur: his factis manus in Uteri cavo detineatur, frictionibus interim in Abdomine institutis, donec

donec circa eandem Uterum constringi percipiatur. Tunc manus in pugnum mutata sensim sensimque retrahatur, & digitorum tantum apices per aliquod adhuc tempus in Uteri orificio relinquuntur, donec & hoc se constringerit. Silentio hic non prætereamus in utero inverso restituendo Cel. PLENCKII artificium: hic nempe duos digitos juxta Uterum, quem prius molli & oleo immerso linteo tegit, in vaginam immittit, & mox ab hoc mox ab altero latere ipsum repellere nititur, & si a lateribus maxima pro parte repulsus fuit uterus, manum bene unctam medio utero applicat, ut ipsum plenarie restituat extendatque. Sollicite admonet, ne unquam in medietate uteri repellendi initium faciamus, affirmans, quod si hac ratione aggredimur, Uterus nunquam retroiturus sit, & per ruditatem tactus pessima excitentur symptomata. At liceat cum pace Clar. hujus Viri asserere, quod optimo cum successu Uterus in nostro casu repositus fuerit, nec ulla prava insecta symptomata, etiam si non a lateribus sed ipsum corpus uteri medium in naturalem situm redigeretur; vanus proinde metus est, quem ipsius auctoritas artis obstetriciæ discipulis incutere potest.

§. X.

Quod si plures horæ post factam inversionem præterlapsæ fuerint, & graviora jam adsunt Inflammationis symptomata, Inflammationi Venæsectionibus, quæ, si necesse est, vel repetitis vicibus instituantur, & Refrigerantibus remediis obviam eunt;

D

partem egressam medicamentis Emollientibus exterius applicitis fovent, omnemque impuritatem circa ambitum fundi detergent, ut Fundus peragenda repositioni aptior reddatur, Alvum per Clystima blande ducunt, Lotiumque evacuant. Id autem hic monendum duco, ne nimis diu his preparationibus inhaerentes id, quod rei caput est, nempe Fundi uterini repositionem de die in diem differamus, aut doloribus ægrotae commoti ab operatione suscepta desistamus, quo nihil efficimus, nisi quod ægotantis feminae mors promoveatur. Egregie id docere videtur Cel. HENCKELII q) observatio, qui ab Operatione, qua inversum uterum reponere conabatur, destitit non ex alia ratione, quam quod puerpera sub conatibus his de vehementissimis doloribus conquesta fuerit, & ipse repositionem reperierit non tantum perdifficilem, sed & crediderit impossibilem, postquam illam duabus jam vicibus frustra tentaverit. Nostrum casum quoad morbi naturam & causam huic non absimilem esse, quilibet facile judicabit, cui ipsius observationem cum nostra conferre placuerit. In eo tamen ambæ differunt: quod omnis ab Experientissimo Viro incassum adhibita fuerit opera, & post octiduum ægrota occubuerit. Sentiebatur & in nostro casu permultum difficultatis & resistentiæ ex parte fundi uteri inversi, tenacitate, crassitudine & stasi sanguinis aucta; conquerebatur etiam puerpera, etsi insigniter debilitata, de diris doloribus, at Clar. SIEBOLD prævidens ex neglecta

q) *Nov. Act. Nat. Cur.* l. c.

aut ulterius dilata repositione majorem accedere partis Uteri inverſi ſtagnationem, Inflammationem, & tandem Gangrænâ exoriri, ab operatione, ut laborioſiſſima, non deſiſtendum eſſe judicabat, nullatenus clamores puerperæ curans ſimilibus in periculofis circumſtantiis & extremis quaſi, quales utique ſunt Viſcerum inverſiones & præternaturales ſitus, etiam extrema tentanda & non differenda eſſe ſagax perſpiciebat, cum mora ejuſmodi mala invaleſcant.

§. XI.

Peracta repositione, ſub qua ſibilus uti in Herniarum repositione auditur, quiete animi & corporis fruatur puerpera. Inprimis autem per plures dies in ſitu reclinato jaceat immota, extenſis cruribus & altero alteri incumbenti, & ne Lotium aut Alvum vi adhibita excernat, quotidie Clyſmate ipſam cieat; præterea animi affectiones atque omne id quod tuſſim, ſternutationem, riſum &c. excitare valet, evitet ſollicite; pluribus per diem vicibus cibum digeſtu admodum facilem capiat. Externe denique partes contra inflammationem corruptionemque remediis huic ſcopo inſervientibus defendantur.

§. XII.

Cum autem ſtatui Lochiorum ſuppreſſio atque febris aucta ſupervenerint, neceſſe eſt, ut & his malis obviam eamus. Inflammationem quidem, ſi imminet, & ægrotam affligit, diſcutere tentamus Venæſectione juſto tempore inſtituta, ubi ne ipſam

repetere cogamur, tantum Sanguinis effluere sinimus, ut iusta ejus quantitas in plethoricis maxime subjectis evacuetur. Cum Venesectione conjungimus medicamenta interna leniter Resolventia, Discutientia & Evacuantia, maxime Diapnoica, ut humorum spissitudo solvatur, eorum motus auctior æstusque febrilis contemperentur, reprimanturque, atque Lochiorum fluxus promoveatur. Ut & denique corpus nutriatur illudque conservetur, tenuia carniū juscula præscribi possunt.

§. XIII.

Fluxu nunc Lochiorum restituto, cessantibusque omnibus motibus febrilibus, factaque morbi exoptata solutione, Tonicis partes internæ & externæ reficiendæ & roborandæ sunt, in quorum numerum referimus non solum leniter Adstringentia, & Balsamica, quæque tonum solidorum adaugent, sed & alimenta corpus nutrientia. Si vero Ulcerationes canerosæ & Uteri indurationes contingunt, injectiones Balsamicæ, mundificantes atque consolidantes optimum præstabunt auxilium, & feбри accedenti resistimus optime Serolactis, Aqua Selterana cum Lacte asinino remixta &c.

§. XIV.

His itaque breviter conscriptis puto me satisfacisse Lectori, qui si quid non satis ad balancem ponderatum aut crudito non satis calamo deprehenderit exaratum, id Juveni medico ut condonet rogo. Memor illius:

Si qua meis fuerint, ut erunt, vitiosa libellis
Excusata suo tempore, lector, habe.

T H E S E S
EX
UNIVERSA MEDICINA.

I.

Anatome totius Doctrinæ Medicæ basis est.

II.

Medicus inde non Anatomicus, non Medicus, sed Medicaster est.

III.

Nervos esse canales, eosque cylindricos, commode quidem assumitur, ad oculum vero certe non demonstratur.

IV.

Nervo ligato adhuc Motus superest, hinc non omnis motus a Nervis.

V.

Proprius Vesicæ urinariæ sphincter non existit.

VI.

Etiam Arteriam Hepaticam quid ad Secretionem Bilis facere Injectio Anatomica docet.

VII.

Soli convenit Medico Animæ definire limites.

VIII.

Solus enim cognoscit stamina sensitiva, & perceptionis aliquem modum.

D 3

IX.

Omnia quæ scimus per sensus acquisivimus.

X.

Inde non dantur ideæ innatæ.

XI.

Corpus adeo non impedit animæ actionem, ut non nisi ejus ope, eam agere liquide concipere possimus.

XII.

Origo differentiæ facultatum hominibus propriarum in educatione, climate quo vivimus, nutritione, fabrica atque organisatione quærenda est.

XIII.

Affectus animi certum characterem faciei imprimunt, qui Physionomia dicitur.

XIV.

Tot sunt temperamenta, quot dantur facies hominum.

XV.

Fœmina æque ac vir coëundo ad embryonis generationem confert.

XVI.

Nævus sive maculas sic dictas maternas, aliasque Fœtum difformitates ab imaginatione matris produci, plurima repugnant.

XVII.

Calor corporis nostri non a solo attritu provenit.

XVIII.

Concipit sæpe Atmosphæra in quibusdam locis majorem calorem, quam est calor hominis ibidem degentis.

XIX.

Fibra sanguini vitali jam inest, sed motu coire impeditur.

XX.

Causa proxima Morbi id est, quod morbum stricte & propriè efficit.

XXI.

Illa raro res simplex est, sed ex plurimis aliis causis plerumque conflatur.

XXII.

Obstructio, qua talis, non producit Inflammationem.

XXIII.

Animalcula sæpe scabiei accedunt, nonnunquam ejus causa sunt, nequaquam vero eam semper producunt.

XXIV.

Luxus culinaris nisi excedat, minime vituperandus est, utpote optima sæpe digestionis bonæ causa.

XXV.

Otium maximorum morborum fomes est.

XXVI.

Status coctionis morborum non diebus, sed symptomatibus est mesurandus.

XXVII.

Pulsus durus manifestissimum inflammationis signum est.

XXVIII.

Non omnem tamen Inflammationem Pulsus durus comitatur.

XXIX.

Inde Pulsus mollis minime semper prohibet Venæsectionem.

XXX.

Inflammationis sedes sæpe in Tela cellulosa est.

XXXI.

Abque Inflammatione Pus potest generari.

XXXII.

Effluxus sic dicti Puris in Gonorrhæa nunquam fere ab ulcere, sed ab irritatione materiæ gonorrhœicæ producitur.

XXXIII.

Luem veneream non ex America ad nos translata fuisse, sed omni tempore, in omni regione, ubi effrenæ voluptati locus erat, extitisse, probabile omnino videtur.

XXXIV.

Lues eadem sine contagio, atque per Gonorrhæam benignam produci potest.

XXXV.

Mercurium sublimatum corrosivum in aqua solutum,

tum, & cum mica Panis in Pillulas redactum solutioni Ill. SWIETENII præferendum duco, dum sic non nauseosum, atque magis efficax constituit medicamentum.

XXXVI.

Hydrocephalus internus & Spina bifida plane non per incisionem aut aliam quamcunque operationem evacuandi sunt.

XXXVII.

Pulsus frequens non est semper comes febrium.

XXXVIII.

Hinc Febris per frequentiore[m] cordis contractionem definitio, manca est.

XXXIX.

Materia morbifica nondum e corpore expulsa Cortex Peruvianus frustra, imo sæpissime non sine gravi ægotantium noxa in Febribus intermittentibus adhibetur.

XL.

Purgationibus minime, uti SYDENHAM voluit, febres intermittentes augeri, sed eisdem potius radicatus evelli, plura in Xenodochio hujus urbis civico vidi exempla.

XLI.

Indusiorum & stragulorum sæpius repetita & cauta permutatio in febribus putridis multum levaminis semper adfert ægroto.

XLII.

Nimis sollicita præservatio sæpe creat morbos.

XLIII.

Sympathetica Curatio vana, atque ignorantia velum est.

XLIV.

Nec laudanda certe religiosa ista per amulethas consecratas, cruces &c. curationes, dum adeo sæpe jam in opprobrium optima Religionis cessere.

XLV.

Pestifera est in Febribus continuis methodus mendi calefaciens.

XLVI.

Cicuta nocet vana spe eo tempore, quo extirpatio Cancri locum habet.

XLVII.

Aconitum in Arthritide mire juvat.

XLVIII.

Vis electrica in immobilitate Arthritica, Dolore artuum recenti, Mensibus suppressis, Torpore vis vitalis, Languore Nervorum, leviori Obstructione eximiam præbet opem.

XLIX.

Etiam post quartum, post septimum diem vena secanda in acutis Febribus.

L.

Venæsectio aliquando summum cardiacum,

LI.

Hæmorrhoides, de quarum adventu nunquam gratulandum, sæpe systema venæ portarum obstructum præfagiunt.

LII.

Hæmorrhoum fluxum optare in doloribus Hypochondriorum, est causam morbi ignorare.

LIII.

Sanguinem ex hæmorrhoidibus præsertim recentibus elicere, quamvis sæpe nocivum sit, morbis tamen nonnullis optimum & citissimum adfert levamen.

LIV.

Hirudinum applicatio sæpius non levat dolores Hæmorrhoidales.

LV.

Spiritus Nitri dulcis pessime refrigerandi scopo præscribitur.

LVI.

Auri fulminantis catharticam vim Sal concentratum, quo scatet, explicat.

LVII.

Inde nec specificæ, nec pondere agit.

LVIII.

Alcali fossile præ vegetabili nullis propriis in Corpus humanum viribus gaudet.

LIX.

Hinc nulla est ratio, cur Sal polychrestus Segnet-
te Tartaro solubili debeat præferri.

LX.

Principia Chirurgiæ ejusque morbi summam præ-
sent lucem Medico in sanandis morbis internis.

LXI.

Inde Medici scientia iis non imbuti manca est.

LXII.

Nec perfectus erit Chyrurgus ille, qui simul uni-
versæ Medicinæ cognitionem non habet.

LXIII.

Incisiones utut exiguæ in Herniis cerebri & spina
bifida mortem acelerant.

LXIV.

Optimum specificum contra Scirrhum confirma-
tum & Cancrum occultum cultellus est.

LXV.

Herniotomia, quæ cum excisione unius, aut am-
borum testiculorum in variis adhucdum Regioni-
bus ab Agyrtis exercetur: a superioribus bonum
Reipublicæ, populationem scilicet prima in cura
tenentibus minime toleranda est.

LXVI.

Ars Obstetricia cognitionem Physices, Malhefios
& præcipue Mechanices præsupponit, nec non co-
gnitionem universæ Medicinæ, & quidem non su-
perficalem postulat.

LXVII.

Id, cum foeminas obstetricantes sapissime lateat, male eadem ad artem viribus earum longe superiorem adhibentur, & non nisi ad partus facillimos erunt provocandæ.

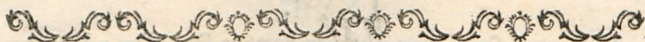
LXVIII.

Placenta nunquam statim post partum extrahenda est.

LXIX.

Si uterus ob debiles Puerperæ vires, aliamque ob causam statim post partum se non contrahit Placentam in eo relinquere & dicti visceris contractionem, quæ Placentam dissolvit, expectare debet prudens obstetricator.

So, wie ein Wanderer staunet;
 Wenn ihm aus Osten des Tages wärmende Auge lacht;
 Da ihm von südlichem Pole gräßliche Wolken droh'n
 Auf den lautrauschenden Flügeln der Winde hinaufgewälzet;
 Eben so staunet der Barde.

Soll er den Tag, der mir meine Freude vom Herzen reißt
 In dem Cothurne beweinen? Soll er den Ehrentag
 meines Geliebten in rosenem Schleyer Thaliens feyr'n?
 Seelenerstickender Contrast!

Lasse mich; bebe nicht länger zärtliche Thräne an
 Rande des Auges zu schwer der schauernden Seele; Freund!
 Sieh sie der Wange entrollen, das Opfer der ächten Liebe;
 Höre den heiteren Barden, im pochet im Busen ein Lied.

* * *

Der sich durch Perus blendende Erde sucht,
 Durch Schmeicheleyen schändlicher Zauberkraft
 Von schatzbegierigen Gelehrten,
 Oder kurzsichtigen Fürsten Ehre

Zu bettlen; Der ist keiner Gefänge werth,
 Denn bald entschleyert ihn die herzprüfende,
 Goldreine Wahrheit. und Verachtung
 Fällt auf ihn, fällt auf den Barden nieder.

Dich aber sing' ich ohne Verwegenheit
 Geprüft von Männren hoher Erkenntnisvoll
 Geliebt von einem Fürsten, welcher
 Seelegeadelt die Weisheit schätzt,

Die Tugend ehret, die dir vor andere
 So wie der helle tagende Frühlingsstrahl
 Dem süßen Veilchen vor Maßlieben
 Stille Bewunderung zuerkennet.

In deinen Busen pflanzten die Gratien
 Honigfüß're zarte Empfindungen ein,
 Und diese weckten Menschenliebe,
 Wie der Lenz Pandions holde Töchter.

Und Menschenhilfe diese gesegnete
 Gefährten eines fühlbaren Herzens ward
 Dein Wonnegott; nach deinen Kräften
 Hilfst Du gerufen, und nicht gerufen.

Geh, Freund! wohin Dein sehndes Vaterland
 Dich hinwinkt; Geh den doppelt bereichernden
 Gefilden zu; wo Deiner Scheitel
 Blühende Lorbeer Geflechte reifen.

Wo Dein Verdienst ein Kunstbeförderer
 Aus eignem Füllhorn reichlich belohnen wird
 Wo Harmonienreiche Seelen
 Segnenden Segen vom Himmel flehen.

Zum Andenken
 Deines besten Freundes WINTERS
 OPPONENS.

*Desinget heut mit mir ihr werthesten Kamönen
Den Freund, der heut mit Purpur glänzt;
Ihr Musenjöbne singt, laßt euer Lied ertönen
Mit Lorbeerzweigen frisch bekränzt.*

*Stimmt Jubellieder an anmuthige Najaden,
Streut unserm Freunde Blumen hin
Und reibet euch zu Freudentänze ihr Dryaden
Denn Heute krönt Apollo Ihn.*

*Und Hygiene stellt ein Fest in ihrem Tempel,
Den ewig Ill, und Breusch verehrt
Dem neuen Priester an: zeigt in Ihm ein Exempel
Der Kunst, die Æsculap gelehrt.*

*Und ruft: Er helfe manchem selbst mit stetem Muthe,
Wenn gleich die Atropos schon dräut;
Gleichwie Helenens Bruderpaar von Æols Wuthe
Im Meer den Steuermaan befreut.*

*Freund! eile jetzund hin vergnügt zu jenen Staaten
Wo die Gerechtigkeit stets thront;
Da geb Dir JOSEPH einst, was Deine Freunde baten
Er, der stets gern Verdienste lobnt.*

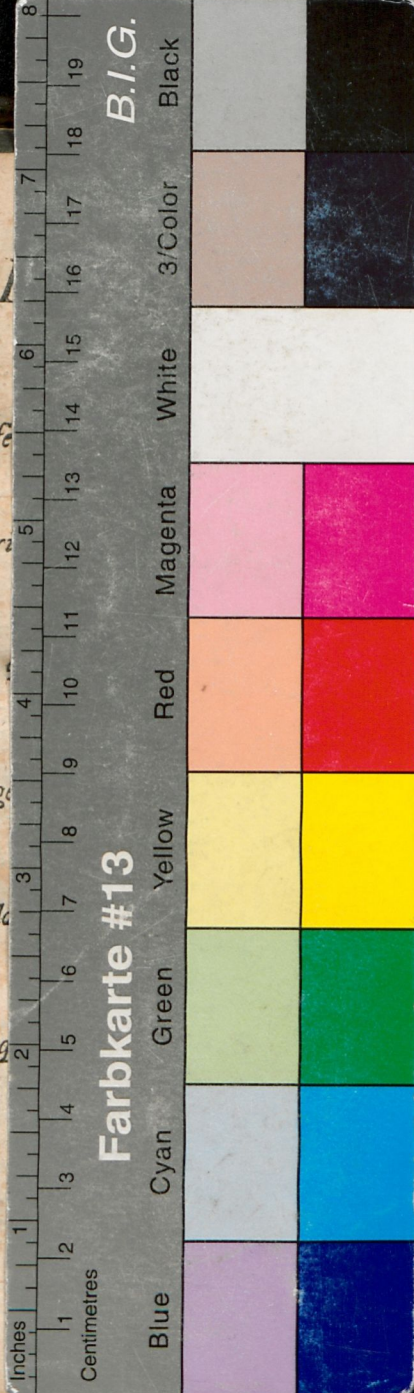
LEWIN MENDEL. M. C.
OPPONENS.

Straßburg, Med. Diss., 1. Ambodick-
Beuche

X. 247 8820

DISSERTATIO INAUGURALIS
 SISTENS
 FELICEM UTERI
 POST PARTUM INVERSI
 REPOSITIONEM,
 QUAM
 SENTIENTE GRATIOSA FACULTATE
 MEDICA ARGENTORATENSI
 PRO LICENTIA
 SUMMOS IN ARTE MEDICA HONORES
 ATQUE
 PRIVILEGIA DOCTORALIA
 RITE OBTINENDI
 SOLEMNI ERUDITORUM EXAMINI SUBMITTIT
 FRANCISCUS JOSEPHUS
 ARMBRUSTER
 WOLFACENSIS
 EX VALLE KINZINGANA
 DIE XXVI. MARTII A. MDCCLXXVI.
 H. L. Q. C.

ARGENTORATI
 Ex Officina Universitatis Heitziana.

